

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO, MAISTO ŪKIO IR KAIMO PLĖTROS
ĮSTATYMO NR. IX-987 2 IR 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP NR. 19-636(3); TAIS NR. 18-8290(5))**

2019-05-27 Nr. NV-1445

Vilnius

1. Projekto rengėja – Žemės ūkio ministerija (ŽŪM).

2. Projekto tikslas – sudaryti teisinės sąlygas žemės ūkio veiklos subjektams kurti žemės ūkio veiklos rizikos valdymo fondus (pajamų stabilizavimo priemonės), kurti rizikos valdymo fondų paramos priemonės bei teikti valstybės paramą šiems rizikos valdymo fondams.

Šie fondai būtų steigiami laisvanoriška žemės ūkio veiklos subjektų iniciatyva ir formuojami iš pačių žemės ūkio veiklos subjektų įmokų. Būtų sudarytos galimybės greičiau reaguoti į krizines situacijas, atsiradusių nuostolių kompensavimas leis užtikrinti nepertraukiamą žemės ūkio veiklos vykdymą ir kartu sumažinti valstybės biudžeto lėšų poreikį susidarius ekstremalioms situacijoms. Visą su fondo administravimu susijusią riziką prisiims subjektai, mokantys įmokas į fondą.

3. Dabartinė situacija:

- šiuo metu įstatymo projekte aptarti klausimai nėra reguliuojami, kitais teisės aktais nėra numatyta rizikos valdymo fondų steigimo, valdymo ir administravimo tvarka;

- siekdami sumažinti įvairias žemės ūkio veiklos rizikas žemdirbiai šiuo metu turi galimybę naudotis pasėlių, augalų bei gyvūnų draudimo paslauga, kuri padengia tik dalį rizikų (augalų žuvimo ar derliaus praradimo dėl ekstremalių meteorologinių reiškinių bei gyvūnų, nuostolius dėl pavojingų užkrečiamų ligų), dėl „nepadengiamų“ rizikų, tokių kaip kainų rinkose svyravimai, staigus paklausos sumažėjimas, nedraudiminiai įvykiai ir kt., žemdirbiai neišvengiamai susiduria su nuostoliais ir pajamų sumažėjimo problemomis. Įvykus stichinei nelaimei, nuo kurios nebuvo galimybės apsidrausti, specialiais sprendimais nuostoliai dalinai kompensuojami valstybės biudžeto arba ES lėšomis;

- 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai numato galimybę remti pajamų stabilizavimo priemonės tarpusavio pagalbos fondams visoms rizikoms, įtakojančioms ūkių bendrųjų pajamų mažėjimą daugiau kaip 30 proc.;

- numatomo teisinio reguliavimo koncepcija aptarta 2019-04-08 neformaliame ministrų pasitarime.

4. Projekto esmė – sudaryti galimybę žemdirbių iniciatyva steigti bendrus žemės ūkio rizikos valdymo fondus (tarpusavio pagalbos fondus) arba pagal žemės ūkio veiklos sektorius, nes kainų svyravimo bei neigiama klimato kaitos rizika ne visus sektorius paliečia vienodai ir ne visiems sektoriams daro tokį patį poveikį. Iš fondo lėšų bus galima kompensuoti dėl rinkos veiklos sutrikdymo bei nedraudžiamų įvykių atsiradusį žemės ūkio veiklos subjektų pajamų praradimą (kai ūkio pajamos krenta daugiau kaip 30 proc., palyginti su praėjusių trejų metų bendrųjų ūkio pajamų vidurkiu).

Projektu (2 str. pakeitimas) siūloma įtvirtinti žemės ūkio rizikos valdymo fondo apibrėžimą numatant, kad tai yra kaip žemės ūkio veiklos subjektų tarpusavio pagalbos fondas veikianti asociacija arba kooperatinė bendrovė, vykdanči žemės ūkio veiklos subjektų pajamų praradimo kompensavimo veiklą, kurioje savanoriškai dalyvauja žemės ūkio veiklos subjektai, atitinkanti ES teisės aktų reikalavimus paramą pagal žemės ūkio veiklos subjektų pajamų stabilizavimo priemonę siekiantiems gauti subjektams ir akredituota kompetentingos institucijos.

Siūloma nustatyti (9 str. pakeitimas), kad žemės ūkio rizikos valdymo priemonės skirtos žemės ūkio ministro nustatyta tvarka kompensuoti: 1) dalį žemės ūkio veiklos subjektų sumokėtos draudimo įmokos; 2) dalį išlaidų, susijusių su žemės ūkio rizikos valdymo fondų veikla. Taip pat siūloma įtvirtinti, kad žemės ūkio rizikos valdymo fondus akredituoja žemės ūkio ministro įgaliota kompetentinga institucija

žemės ūkio ministro nustatyta tvarka. Siūloma nustatyti, kad fondai, siekdami būti akredituoti, be atitikties atitinkamų ES teisės aktų reikalavimams, taip pat turi turėti fondo, atliekančio visų fondo narių susirinkimo funkcijas, patvirtintas ir fondo internetinėje svetainėje viešai paskelbtas lėšų kaupimo ir naudojimo taisykles, nustatančias įmokų ir išmokų apskaičiavimo bei išmokėjimo tvarką, lėšų administravimo tvarką, tapimo fondo nariu ir išėjimo iš fondo bei atsiskaitymo su fondo dalyviais tvarką, sankcijų fondo dalyviams taikymo tvarką.

Fondų lėšas sudarys: 1) fondų dalyvių įmokos, 2) pajamos, gautos iš fondo lėšų investavimo į vertybinius popierius arba palūkanos už terminuotus indėlius, 3) kitos teisėtai įgytos lėšos. Fondų lėšos galės būti naudojamos išmokoms fondų dalyviams mokėti, fondų administravimo sąnaudoms, investavimui į vertybinius popierius arba terminuotus indėlius ir fondų audito išlaidoms padengti.

Siūloma įtvirtinti, kad šių fondų veikla kasmet audituojama nepriklausomo auditoriaus arba audito įmonės, atrenkamų Asociacijų įstatymo ar Kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo nustatyta tvarka. Taip pat siūloma nustatyti, kad fondai likviduojami Asociacijų įstatymo ar Kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo nustatyta tvarka. Likusios likviduoto fondo lėšos grąžinamos fondo dalyviams proporcingai jų sumokėtoms įmokoms, atskaičius administravimo kaštus.

ŽŪM pažymi, kad priėmus įstatymo projektą, jo nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės lėšų nereikės. Papildžius Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programą (toliau – KPP) pajamų stabilizavimo priemone bei žemės ūkio ministro įsakymu patvirtinus rizikos valdymo priemonės įgyvendinimo taisykles, veikiantis rizikos valdymo fondas galės pretenduoti gauti ES paramą (gauti finansinius įnašus iš KPP). Rizikos valdymo fondo administravimo išlaidos trejus metus nuo rizikos valdymo fondo įkūrimo taip pat būtų finansuojamos iš KPP, o vėlesniais metais – iš rizikos valdymo fonde sukauptų lėšų. Paramos skyrimą iš KPP kontroliuotų Nacionalinė mokėjimo agentūra.

Fondo (pieno ir grūdų sektoriams) pavyzdys. Fondo dydis priklauso nuo dalyvių skaičiaus (~ 50 proc. perdirbti tiekiamo pieno ir ~10 proc. grūdų kiekio): iki 7 mln. Eur kasmet (KPP lėšos, iki 70 proc. tinkamų išlaidų); dalyvių įmokos apie 3 mln. Eur kasmet (daugiau kaip 30 proc. fondo). Dalyvių įmokos susietos su pajamomis - 0,5–1 proc. atskiros dalyvio pajamų (~2–5 Eur/tonai grūdų; ~ 3 Eur/tonai pieno).

Numatoma įstatymo įsigaliojimo data – 2019-11-01.

5. Derinimas: atsižvelgta į Finansų bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijų pastabas. Atsižvelgdama į 2019-05-14 tarpinstitucinio pasitarimo rekomendacijas (protokolo Nr. 20), 2019-05-16 ŽŪM organizavo pasitarimą su suinteresuotomis institucijomis (Teisingumo ministerija, Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė) siekiant aptarti ginčytinas pastabas. Klausimą pakartotinai aptariant 2019-05-21 tarpinstituciniame pasitarime (protokolo Nr. 21) priimtas sprendimas pasiūlyti ŽŪM įvertinti papildomas Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas bei papildomai aptarti klausimą su Teisingumo ministerija ir Europos teisės departamentu.

2019-05-27 ŽŪM pakartotinai pateikė pakoreguotą projektą, kuris darbo tvarka suderintas su Konkurencijos taryba, Europos teisės departamentu ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupe.

6. Atitikimas Vyriausybės programos nuostatomis – atitinka Vyriausybės programos 102.4. papunkčio nuostatą dėl skatinimo privačia iniciatyva (lėšomis) kurti sektorinius žemės ūkio rizikos draudimo fondus žemės ūkio gamybos rizikai mažinti bei įgyvendina Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 4.5.1. veiksmą „5. Žemės ūkio gamybos rizikų valdymas įsteigiant rizikų valdymo fondą“.

7. Dalykinio vertinimo išvada – siūlytina projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje (B dalyje), prieš tai aptarus tarpinstituciniame pasitarime.